

Vzorový příklad 6a : individuální zadání pro $n = 29$

1 Sedání základu - teorie

Sedání základu je svislá složka přetvoření základové půdy vlivem přitížení stavbou. Je třeba zajistit, aby rovnoměrné sednutí stavby bylo menší než povolené mezní sednutí, a aby také nerovnoměrné sedání (naklonění nebo relativní průhyb) nebylo větší, než je přípustné. Mezní hodnoty sednutí stavby jsou předepsány normou a podle druhu stavby je mezní rovnoměrné sednutí stavby 50 až 120 mm.

1.1 Výpočet sedání

Vztah pro výpočet sedání lze odvodit ze vztahu pro stanovení edometrického modulu přetvárnosti při měření jednoosé deformace v edometru:

$$E_{oed} = \frac{\Delta\sigma'}{\Delta\varepsilon_z} = \frac{\Delta\sigma'}{\frac{\Delta h}{h}},$$

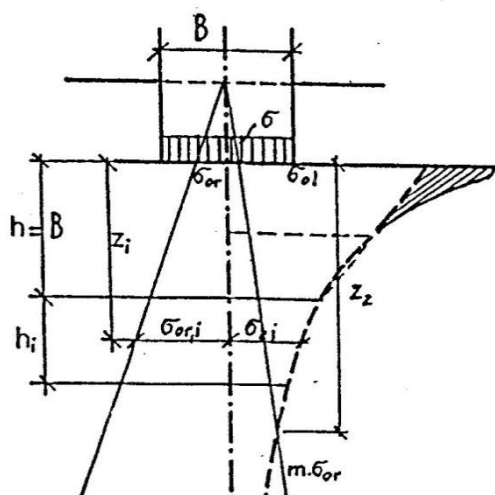
kde E_{oed} je edometrický modul přetvárnosti, $\Delta\sigma'$ je změna efektivního napětí, $\Delta\varepsilon_z$ je přírůstek svislé poměrné deformace, Δh je stlačení vzorku během edometrické zkoušky a h je výška měřeného vzorku.

Úpravou tohoto vztahu lze získat vzorec pro výpočet sednutí vrstvy zeminy jako stlačení vrstvy zeminy namáhané přírůstkem svislého napětí:

$$s_i = \Delta h = \frac{\Delta\sigma'}{E_{oed}} * h$$

kde s_i je sednutí 1 vrstvy zeminy. Působící napětí $\Delta\sigma'$ odpovídá **napětí od přitížení** σ_z (viz př. 4) a s hloubkou se snižuje. Při malém σ_z však nenastává předpokládané stlačení zeminy. Na kontaktech částic působí tzv. **strukturní pevnost**, což je odpor proti vzájemnému posunutí daný třením a vazbami mezi částicemi.¹ Vliv strukturní pevnosti σ_s se do výpočtu zavádí v závislosti na geostatickém napětí

$$\sigma_s = m * \sigma_{or} \quad m = 0,2,$$

Obr. 1: Výpočtový model sednutí
(Lamboj, Štěpánek, 2008)

kde σ_{or} je geostatické napětí a m je součinitel strukturní pevnosti, který lze do výpočtu zavést hodnotou 0,2.²

Velikost strukturní pevnosti se s hloubkou zvětšuje (úměrně geostatickému napětí). Protože se velikosti působících napětí σ_z a σ_s s hloubkou mění (nejvíc při malých hodnotách z), a protože ve vrstevnatém podloží se mění také edometrické moduly zastižených zemín, počítá se sednutí po jednotlivých vrstvách a celkové sednutí se stanoví jako součet sednutí jednotlivých vrstev:

$$S = \sum_{i=1}^n s_i = \sum_{i=1}^n \frac{\sigma_{z,i} - m * \sigma_{or,i}}{E_{oed,i}} * h_i,$$

kde s_i je sednutí i -té vrstvy, $\sigma_{z,i}$ je napětí od přitížení působící ve středu i -té vrstvy, $\sigma_{s,i}$ je strukturní pevnost vyčíslená pro střed i -

¹ Lamboj, L., Štěpánek, Z.: Mechanika zemin a zakládání staveb, str. 196. Praha, ČVUT, 2008.

² Součinitel strukturní pevnosti se podle jiné metodiky zavádí do výpočtu jako $m = 0,1$ až $0,5$, podle typu zeminy, konzistence, ulehlosti a míry konsolidace;

té vrstvy, $E_{oed,i}$ je edometrický modul zeminy i -té vrstvy a h_i je mocnost³ i -té vrstvy.

Deformační zóna: Největší deformace vznikají zpravidla v přímém podzákladí stavby, kde působí největší σ_z . Napětí od přitížení σ_z s rostoucí hloubkou klesá, strukturální pevnost σ_s s rostoucí hloubkou roste. V určité hloubce se vyrovnají

$$\sigma_{z,i} - m * \sigma_{or,i} = 0$$

Od této hloubky hlouběji už deformace vlivem přitížení nevznikají, protože strukturální pevnost je větší než napětí od přitížení.⁴ Tato hloubka z_z tedy vymezuje spodní hranici, po kterou vznikají deformace základové půdy. Oblast podloží stavby do hloubky z_z , ve které vznikají deformace, se nazývá **deformační zóna**. Výpočet sedání je třeba provést přes celou deformační zónu.

2 Vzorový příklad 6a: Sedání tuhého základu: individuální zadání pro $n = 29$

Zadání:

Vypočítejte celkové konečné sednutí budovy založené na tuhé železobetonové základové desce založené v hloubce $d = 2$ m pod původním terénem. Vykreslete průběh napětí σ_z od přitížení σ_{ol} , průběh strukturální pevnosti σ_s a hloubku deformační zóny z_z . Výpočet a vykreslení proveďte pro hloubky $z = 1, 3, 5, 7, 9, 11, 14$ a 18 m pod základovou spárou. Půdorysné rozměry základu B (šířka) a L (délka), rovnoměrné kontaktní napětí od stavby σ a vlastnosti zeminy v podloží pro jednotlivá individuální pořadová čísla n jsou uvedeny v následující tabulce:

Šířka základu:	$B = 8 - 0,1 * n$ (m)	= 5,1 m;
Délka základu:	$L = 8 + 0,1 * n$ (m)	= 10,9 m;
Hloubka založení:	$d = 2$ m p. p. t.	
Rovnoměrné kontaktní napětí:	$\sigma = 202 + 2 * n$ (kPa)	= 260 kPa;
Objemová tíha zeminy:	$\gamma = 18,5$ kN/m ³ ;	
Edometrický modul přetvárnosti:	$E_{oed} = 15$ MPa	

2.1 Výpočet

Geostatické napětí v úrovni základové spáry

$$\sigma_{or} = \gamma * d = 18,5 * 2,0 = 37 \text{ kPa}$$

Přítížení v základové spáře

$$\sigma_{ol} = \sigma - \sigma_{or} = 260 - 37 = 223 \text{ kPa}$$

Výpočet pro jednotlivé hloubky je proveden v Tab. 1.

$$s = \sum_{i=1}^n s_i = \sum_{i=1}^n \frac{\sigma_{z,i} - m * \sigma_{or,i}}{E_{oed,i}} * h_i,$$

Prvních 12 sloupců tabulky je převzato z př. 4b – napětí od přitížení obdélníkového základu pod charakteristickým bodem (sloupce 3 - 5 a 9 - 11 jsou skryté). Ve sloupci 12 je vypočítáno výsledné napětí σ_z . Ve sloupci 14 je vypočítáno geostatické napětí v řešené hloubce z pod základem (geostatické napětí se počítá od terénu), ve sloupci 15 je uvedena strukturální pevnost, ve které je součinitel strukturální pevnosti zaveden jako $m = 0,2$. Ve sloupci 16 je vyčísleno napětí ve středu řešené vrstvy, od kterého se

³ Mocnost vrstvy = „tloušťka“ vrstvy;

⁴ Prostým dosazením do vzorce sednutí vrstvy vychází s_i jako záporné. Tyto vrstvy se však nedeformují, jejich sednutí = 0 a tyto záporné hodnoty je třeba z výpočtu eliminovat.

počítá sednutí vrstvy. Ve sloupci 17 je uvedena mocnost řešené vrstvy, v 18. sloupci edometrický modul přetvárnosti E_{oed} dané vrstvy⁵. Ve sloupci 19 je vypočítané sednutí dané vrstvy si podle vzorce viz kap. 1.1 a 2.1. Ve vrstvách, kde je strukturní pevnost větší než napětí od přitížení, deformace nevznikají (viz teorie v kap. 1), a proto jsou sednutí těchto vrstev nulová.

Tab. 1: Výpočet sednutí plošného základu

Sedání základu

č. sloupce								Přítížení $\sigma_d = 223$ kPa				
1	2	6	7	8	12	13	14	15	16	17	18	19
			Rozměry základu		σ_z	$\sigma_{or\ v\ hl.\ z}$			Strukturní pevnost			
Poř. č. bodu	Hloubka pod zákl. spárou z (m)	Náhradní hloubky z_{r1} (m)	Délka základu L (m)	Šířka základu B (m)	Napětí σ_z pod charakt. bodem (kPa)	Hloubka od terénu $z_{od\ terénu}$ (m)	$\sigma_{or} = \gamma^* z_{od\ terénu}$	Strukturní pevnost $\sigma_s = m^* \sigma_{or} = 0,2^* \sigma_{or}$	$\sigma_z - \sigma_s$	Mocnost vrstvy h (m)	E_{oed} (MPa)	Sednutí vrstvy s_i (mm)
1	1,0	1,44	10,9	5,1	153,9	3,0	55,5	11,1	142,8	2,0	15	19,0
2	3,0	3,84	10,9	5,1	87,0	5,0	92,5	18,5	68,5	2,0	15	9,1
3	5,0	5,95	10,9	5,1	60,2	7,0	129,5	25,9	34,3	2,0	15	4,6
4	7,0	7,98	10,9	5,1	44,6	9,0	166,5	33,3	11,3	2,0	15	1,5
5	9,0	10,08	10,9	5,1	35,7	11,0	203,5	40,7	-5,0	2,0	15	0
6	11,0	12,10	10,9	5,1	22,3	13,0	240,5	48,1	-25,8	2,0	15	0
7	14,0	15,12	10,9	5,1	17,8	16,0	296,0	59,2	-41,4	4,0	15	0
8	18,0	19,08	10,9	5,1	13,4	20,0	370,0	74,0	-60,6	4,0	15	0
Celkové sednutí $s = \sum s_i$ (mm)											34,2	

Pozn.: Výpočet napětí pod charakteristickým bodem s_z je převzatý z př. 4b – napětí od přitížení pod charakteristickým bodem tuhého obdélníkového základu

V posledním řádku tabulky je provedena sumace dílčích sednutí jednotlivých vrstev. Výsledné sednutí základu je

$$s = \sum_{i=1}^n s_i = 34,2 \text{ mm.}$$

Mezní hodnoty sednutí stavby jsou předepsány normou a podle druhu stavby je mezní rovnoměrné sednutí stavby 50 až 120 mm. Např. mezní konečné celkové průměrné sednutí staticky neurčité železobetonové konstrukce je $s_{m,lim} = 60$ mm. Sednutí řešené konstrukce

$$s = \sum_{i=1}^n s_i = 34,2 \text{ mm} < s_{m,lim} = 60 \text{ mm.}$$

vyhovuje této podmínce.

⁵ V tomto řešeném případě jsou E_{oed} všech vrstev stejné, ale je možné ve vrstevnatém prostředí zavést do výpočtu různé hodnoty E_{oed} pro jednotlivé vrstvy.